

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τουριστική Οικονομική

Ενότητα #11: Επενδύσεις, απασχόληση και
μακροοικονομικός ρόλος του κράτους

Ευάγγελος Τζουβελέκας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης Creative Commons και ειδικότερα

*Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα
(Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece)*

CC BY-NC-ND 3.0 GR

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοποί ενότητας

- Πώς μετράται η αποδοτικότητα μιας τουριστικής επένδυσης ;
- Ποια είναι η εικόνα της απασχόλησης στον τουρισμό;
- Πώς συμμετέχει το κράτος στον τουρισμό;

Περιεχόμενα ενότητας

- Τουριστικές επενδύσεις
- Τουριστική απασχόληση
- Ο μακροοικονομικός ρόλος του κράτους

Τουριστικές επενδύσεις

Σχηματισμός ακαθάριστου κεφαλαίου που ενεργοποιεί την απόκτηση παγίων στοιχείων σε μια χωρική ενότητα, υπό την ιδιοκτησία των εγχώριων παραγωγικών μονάδων.

Οι επενδύσεις του τουριστικού τομέα θεωρούνται ως **εντάσεως κεφαλαίου** εξαιτίας του υψηλού κόστους της τουριστικής υποδομής και ανωδομής.

Κατηγορίες τουριστικών επενδύσεων

- Επενδύσεις από τις οποίες δεν απορρέουν τουριστικά έσοδα
Π.χ. σχεδιασμός, διοικητική οργάνωση, έργα αξιοποίησης
- Επενδύσεις από τις οποίες απορρέουν έμμεσα τουριστικά έσοδα
Π.χ. ύδρευση, ηλεκτροδότηση, αυτοκινητόδρομοι, αεροδρόμια
- Επενδύσεις από τις οποίες απορρέουν άμεσα τουριστικά έσοδα
Π.χ. ξενοδοχεία, εστιατόρια, πισίνες, γήπεδα τένις, ταξί

Παραγωγικές δραστηριότητες αγαθών παγίου κεφαλαίου

- Κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων και διαμερισμάτων
- Κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων και άλλες τουριστικές κατασκευές
- Τουριστικά δημόσια έργα
- Εξοπλισμοί μεταφορικών μέσων
  - Θαλάσσια
  - Επίγεια
- Άλλα τουριστικά αγαθά παγίου κεφαλαίου

Κριτήρια επενδύσεων στα ξενοδοχειακά καταλύματα

- Πληροφόρηση για το περιβάλλον
(οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό)
- Πληροφόρηση για το επενδυτικό σχέδιο
(οικονομική αποδοτικότητα)
- Εκτίμηση της επένδυσης
(ίδια και δανεικά κεφάλαια, επιτόκια κ.ά.)
- Ανάλυση του ρίσκου

Παράγοντες αποδοτικότητας των τουριστικών καταλυμάτων_1

- Οι πληρότητες, η διάρκεια παραμονής, η περίοδος διακοπών και οι τουριστικές δαπάνες
- Τα έσοδα και η επιμέρους διάρθρωσή τους, που εξαρτώνται καθοριστικά από τις τιμές των παρεχόμενων υπηρεσιών
- Το συχνά υψηλό κόστος συντήρησης λόγω φθορών
- Οι συνθήκες του ανταγωνισμού

Παράγοντες αποδοτικότητας των τουριστικών καταλυμάτων_2

- Η επίδραση της αρχικής επενδυτικής δαπάνης στο μέγεθος και τη διάρκεια των αποσβέσεων
- Η επίδραση του πληθωρισμού
- Η ευαισθησία της πελατείας στις διακυμάνσεις της αγοράς (μόδα, ποιότητα, τιμές κ.ά.)
- Οι μέθοδοι εμπορευματοποίησης ως παράγοντες προσέλκυσης των τουριστών

Κριτήρια αποδοτικότητας και ελέγχου τουριστικών επενδύσεων

- Καθαρή παρούσα αξία
- Εσωτερικός συντελεστής απόδοσης
- Σχέση κόστους/ωφέλειας

Συντελεστής κεφαλαίου και οριακός συντελεστής κεφαλαίου

- Συντελεστής κεφαλαίου

$$COC = I/RBD$$

COC: συντελεστής κεφαλαίου, I: επενδύσεις, RBD: μικτές τουριστικές συναλλαγματικές εισπράξεις

- Οριακός συντελεστής κεφαλαίου

$$CMC = I/VA$$

COC: οριακός συντελεστής κεφαλαίου, I: επενδύσεις, VA: προστιθέμενη αξία

Άμεσες μακροοικονομικές επιδράσεις επενδύσεων

- Κατασκευαστική περίοδος

$$DI = Id + VaD + CLI$$

DI: κόστος επένδυσης, Id: άμεσες εισαγωγές, VaD: άμεση προστιθέμενη αξία,
CLI: ενδιάμεση τοπική κατανάλωση

- Λειτουργική περίοδος

$$P = Id + CLI + VaD \quad (Vad = VAproj + VAD)$$

P: παραγωγή, Id: άμεσες εισαγωγές, VaD: άμεση προστιθέμενη αξία, VAproj:
προστιθέμενη αξία επένδυσης, VAD: προστιθέμενη αξία δαπανών

Έμμεσες μακροοικονομικές επιδράσεις επενδύσεων

Επιδράσεις που συνδέονται με μεταβολές της παραγωγής, εν είδει ποσοτικής μέτρησης της έμμεσης παρούσας αξίας:

$$VA_i = P \times TVA \text{ incl}$$

VA_i : έμμεση προστιθέμενη αξία επένδυσης, P : παραγωγή

$TVA \text{ incl}$: ποσοστό συμπερ/νης προστιθέμενης αξίας ανά μονάδα παραγωγής

Τύποι τουριστικής απασχόλησης

- Άμεση

Σε καταλύματα, μεταφορικά μέσα, εστιατόρια, κέντρα αναψυχής, διοίκηση τουρισμού, τουριστική εκπαίδευση, γραφεία ταξιδιών, γραφεία ξεναγών κ.ά.

- Έμμεση

Π.χ. στον τομέα των κατασκευών

- Απορρέουσα

Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν χάρη στον τουρισμό

Παράγοντες άμεσης τουριστικής απασχόλησης

- Τύπος, κατηγορία και δυναμικότητα καταλύματος
- Περιοχή και τόπος εγκατάστασης
- Ποιότητα υπηρεσιών
- Χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής (επίπεδο μισθών, τουριστική πολιτική)

Ποσοτική προσέγγιση άμεσης τουριστικής απασχόλησης

$$E/L = 0,5$$

$$E/C = 1$$

E: αριθμός απασχολούμενων, L: αριθμός κλινών, C: αριθμός δωματίων

Παραδείγματα συντελεστών στον Άγιο Βαρθολομαίο (Καραϊβική):

- Ξενοδοχεία 4*: 0,9
- Ξενοδοχεία 2 και 3*: 0,4
- Άλλοι τύποι καταλυμάτων: 0,2

Ποσοτική προσέγγιση απορρέουσας τουριστικής απασχόλησης

- Η μεθοδολογική προσέγγιση βασίζεται κυρίως σε τύπους της «θεωρίας της Βάσης», που προϋποθέτει μια σταθερή διαχρονική αναλογία μεταξύ άμεσης, έμμεσης και απορρέουσας απασχόλησης
- Το μέγεθος της απορρέουσας απασχόλησης είναι ανάλογο της άμεσης απασχόλησης

Ειδικότητες «κλασικής/τυπικής» τουριστικής απασχόλησης_1

- Α' επίπεδο:

Γενικός διευθυντής, βοηθός διευθυντή, διευθυντής υποδοχής/ορόφων, διευθυντής F&B, διευθυντής οικονομικών, διευθυντής προσωπικού

- Β' επίπεδο:

Διευθυντής υποδοχής, ελεγκτής, προϊστάμενος ορόφων, chef μαγειρείου, maitre, sous maitre, διευθυντής προμηθειών, διευθυντής συμποσίων

Ειδικότητες «κλασικής/τυπικής» τουριστικής απασχόλησης_2

- Γ' επίπεδο:

Υπάλληλος υποδοχής, ψήστης, μάγειρας, αρχισερβιτόρος, chef de bar, συντηρητής, λογιστής, βοηθός λογιστή

- Δ' επίπεδο:

Γκρουμ, πορτιέρης, σερβιτόρος, καμαριέρα, λαντζιέρης, κηπουρός, animateur, νυχτοφύλακας, βοηθός μπάρμαν, βοηθός κουζίνας, βοηθός κάβας, βοηθός αποθηκάριου κ.ά.

Χαρακτηριστικά «άτυπης» τουριστικής απασχόλησης

- Μικρό μέγεθος μονάδων παραγωγής
- Αδυναμία εξειδίκευσης ανθρώπινου δυναμικού
- Ανυπαρξία προϋποθέσεων ή εμποδίων εισόδου στην αγορά
- Δραστηριότητα χαμηλής εντάσεων κεφαλαίου
- Ιδιότυπη μορφή διαχείρισης

Εποχικότητα τουριστικής απασχόλησης

- Συνεχής απασχόληση (όλο το έτος)
- Εποχική απασχόληση μακράς διάρκειας (6-8 μήνες) ή μικρής διάρκειας (2-3 μήνες)

Συνήθεις εποχικά απασχολούμενοι στον τουρισμό:
νέοι, άνεργοι, κάτοικοι στις τοπικές κοινωνίες

Ο μακροοικονομικός ρόλος του κράτους

- Κατευθυντήριοι άξονες
  - Προς έναν ολοκληρωτικό φιλελευθερισμό
  - Προς μεγαλύτερο ή μικρότερο παρεμβατισμό
- Κατευθύνσεις
  - Ενθάρρυνση τουριστικής ανάπτυξης
  - Αποθάρρυνση τουριστικής ανάπτυξης

Δράσεις γενικής οικονομικής πολιτικής

- Κοινωνικές
- Οικονομικές
- Φορολογικές
- Χρηματοδοτικές
- Νομισματικές
- Σε επίπεδο κρατικού προϋπολογισμού
- Σε επίπεδο χωρικής διευθέτησης

Ειδικές κρατικές δράσεις στον τουριστικό τομέα

- Έλεγχος, ρυθμίσεις, νομοθεσία
- Οργάνωση
- Ενισχύσεις
- Σχεδιασμός

Έλεγχος και κανονιστικές ρυθμίσεις της τουριστικής προσφοράς

- Προστασία, συντήρηση και αξιοποίηση φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
- Ταξινόμηση τουριστικών καταλυμάτων
- Προϋποθέσεις άσκησης τουριστικών επαγγελμάτων και πραγματοποίησης τουριστικών δραστηριοτήτων
- Τιμολόγηση προσφερόμενων υπηρεσιών
- Επιβολή ειδικών φόρων στον τουριστικό τομέα
- Προστασία του καταναλωτή
- Ασφάλεια των τουριστών

Έλεγχος και κανονιστικές ρυθμίσεις της τουριστικής ζήτησης

- Σταθεροποίηση ορίου των συναλλαγματικών διαθεσίμων για ταξίδια στο εξωτερικό
- Ύπαρξη υποχρεωτικού ελάχιστου ορίου συναλλαγματικών διαθεσίμων για τους επισκέπτες/τουρίστες
- Προστασία του τουρίστα-καταναλωτή
- Συνοριακές διατυπώσεις (διαβατήρια, βίζες κ.ά.)
- Κοινωνικός τουρισμός

Κρατικοί οργανισμοί τουρισμού

- Κεντρική διοίκηση του τουρισμού: υπουργεία, διυπουργικές επιτροπές, ΕΟΤ κ.ά.
- Περιφερειακοί και τοπικοί οργανισμοί
- Οργανισμοί τουριστικής προβολής και προώθησης
- Συμβουλευτικά όργανα

Ενισχύσεις τουριστικού τομέα

- Χρηματοδοτικά μέτρα:
  - Επιχορηγήσεις τουριστικών καταλυμάτων
  - Δάνεια και πιστώσεις με ειδικά μειωμένα επιτόκια καθώς και εγγυήσεις δανείων
  - Επενδυτικοί νόμοι για προέλκυση ξένων επενδύσεων
  - Ενίσχυση της ζήτησης (ταξιδιωτικές επιταγές, μειωμένα εισιτήρια)
- Φορολογικά μέτρα:
  - Φορολογικά πλεονεκτήματα υπέρ επενδύσεων
  - Διευκολύνσεις για εισαγωγές εξοπλισμού

Ορθολογικός σχεδιασμός τουριστικού τομέα

- Προσδιορισμός του συστήματος, ένδειξη μεγέθους αγοράς και των αντικειμένων μελέτης
- Διατύπωση στόχων
- Συλλογή, ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων
- Διαμόρφωση προκαταρκτικού σχεδίου
- Αποδοχή του σχεδίου
- Επεξεργασία τελικού σχεδίου
- Εκτέλεση του σχεδίου

Περίληψη ενότητας #11

- Οι επενδύσεις του τουριστικού τομέα χαρακτηρίζονται ως εντάσεως κεφαλαίου. Πρόκειται για επενδύσεις είτε χωρίς τουριστικά έσοδα (σχεδιασμός, διοικητική οργάνωση), είτε προς έμμεσα τουριστικά έσοδα (ηλεκτροδότηση, αεροδρόμια κ.ά.) είτε προς άμεσα τουριστικά έσοδα (ξενοδοχεία, γήπεδα τένις κ.ά.).
- Κριτήρια αποδοτικότητας και ελέγχου των επενδύσεων είναι η καθαρή παρούσα αξία, ο εσωτερικός συντελεστής απόδοσης και η σχέση κόστους/ωφέλειας.
- Η τουριστική απασχόληση διακρίνεται σε άμεση (σε καταλύματα, μεταφορικά μέσα, τουριστική εκπαίδευση, γραφεία ταξιδιών κ.ά.), έμμεση (π.χ. στον τομέα των κατασκευών) και απορρέουσα (δηλ. θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν χάρη στον τουρισμό). Κύριο χαρακτηριστικό της είναι η εποχικότητα.
- Ο μακροοικονομικός ρόλος του κράτους έγκειται στον έλεγχο και τη ρύθμιση της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης, στην οργάνωση μέσω κρατικών οργανισμών τουρισμού, στην ενίσχυση με χρηματοδοτικά και φορολογικά μέτρα, καθώς και στην κατάρτιση σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης.

Βιβλιογραφία ενότητας #11

- Direction de l'Industrie touristique (1988), *Les échanges touristiques des pays de l'OCDE. L'emploi dans le tourisme. La destination France chez les Tour-opérateurs Français. Le tourisme dans l'économie espagnole*. La Documentation Française, Col. L'Econo.
- Greenwood D. (1976), *Tourism employment and the local community*. Unesco – W.B. Washington, DC, 8-10 Δεκεμβρίου.
- Βαρβαρέσος Σ. (1999), *Τουριστική ανάπτυξη και διοικητική αποκέντρωση*. Προπομπός, Αθήνα.

Τέλος Ενότητας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης